

9e Année. N° 99

Mars 1915.

Les Manuscrits non insérés
ne sont pas rendus.

REVUE CATALANE

Les Articles parus dans la Revue
n'engagent que leurs auteurs.

MARS

■■■■■

Aygua de mars,
herba à 'ls sembrats.

Quaresma ventosa,
cullita granosa ;
si massa se 'n fa,
ni palla ni grà.

Ni dona desvergonyida,
ni planta pel mars florida.

Rams amunt,
Pasqua à casa.

(Dita propia dels cordians, que baixen ab llurs ramats a les províncies de Barcelona y Tarragona durant l'hivern).

Per Sant Joseph,
la murgula treu lo bech.

(Murgula : especia de bolet qué 's fa en les vinyes ; té forma d'una pinya).

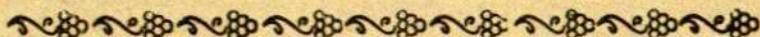
Per la Mare de Déu de Mars,
la murgula treu lo nas.

Mars marsot
mata l'anyell y l'anyellot,
y la vella à la vora del foch.

(Es dir : que 'l mal temps del mes de mars mata fins lo bestiar
que es à l'estable, y fins la gent que s'estan à la vora del fech).

Cels GOMIS.

(Recollit del popular.)

Réunion générale

La réunion générale annuelle a été tenue jeudi, 18 février. Dès l'ouverture de la séance, MM. Aragon, vice-président, et Delpont, trésorier, font l'éloge du regretté docteur Lutrand, président de la Société, décédé subitement le 9 février.

Après une suspension de séance, en signe de deuil, il est procédé à l'élection du bureau pour l'année 1915. Sont nommés :

Président : M. Laurent Campanaud, propriétaire à Perpignan.

Vice-présidents : MM. l'abbé Bonafont, Félibre majoral, à Ille ; Gustave Violet, sculpteur, à Prades ; Justin Pépratx, notaire, à Perpignan.

Secrétaire-général : M. Charles Grando, employé à la Mairie de Perpignan.

Trésorier : M. Jules Delpont, comptable à Perpignan.

Archiviste : M. Louis Pastre, instituteur à Perpignan.

M. Payré, avoué, est élu membre du Conseil d'administration.

Après le compte-rendu de la Caisse, et divers échanges de vues sur l'orientation de la *Revue Catalane* entre MM. Amade, Chauvet, Delpont, Violet, il est décidé que les propositions soumises touchant une nouvelle organisation de ce périodique et susceptibles d'intéresser le plus possible le peuple à sa langue maternelle, feront l'objet d'une étude spéciale. Une commission composée de MM. Violet Gustave, H. Chauvet et L. Pastre est nommée à cet effet.

Situation financière

En caisse au 31 décembre 1913	3 65
Encaissé 85 cotisations 1914, net	825 95
Vendu une collection de la <i>Revue Catalane</i>	70 »
RECETTES	899 60

DÉPENSES :

<i>Revue catalane</i> 1914	802 25
Frais d'encaissements	17 50
Frais de bureau pour rédaction et trésorier ..	29 »
Campagne contre philologues allemands	5 50
En caisse au 31 décembre 1914	45 35

Le Trésorier, Jules DELPONT.

Sympathies catalanes

Emus des agissements francophobes de quelques éléments rétrogrades, les vrais fils de Catalogne, nos amis, nos frères, nous adressent, dans un vibrant manifeste, signé des Présidents et revêtu des sceaux des Groupes et Sociétés affiliés à la « *Unió Catalanista* », l'expression la plus large de leur sympathie et de leur attachement à la cause des alliés, à notre cause, qui est celle du Droit et de la Justice.

C'est le cœur de la Catalogne, de la vraie Catalogne de nos pères, qui bat dans cette proclamation enthousiaste. Un profond sentiment d'équité et d'humanité en a dicté chaque phrase. Après les errements de Xenius et de sa demi-douzaine de soi-disant « Amis de l'Unité Morale de l'Europe », ce geste fraternel nous a délicieusement émus. N'est-il pas la fidèle expression d'une conscience catalane pure et dégagée de toute influence, le vivant témoignage d'amitié des fils d'une même race, dont notre généralissime, enfant du Roussillon lui-même, porte si haut les destinées ?

Peu nous importe, à présent, le parti-pris de quelques obstinés, disposés à absoudre l'agression teutonne ou à glorifier le principe de la force brutale.

La Conscience catalane a élevé sa grande voix pour proclamer hautement, de côté et d'autre des Pyrénées, des blanches pentes du Canigou jusqu'aux plaines fertiles de l'Ampurdan, de la florissante et prospère Barcelone jusqu'aux plages ensoleillées de la Côte Vermeille, que nous luttons aujourd'hui sous l'égide du Droit, pour la paix et la liberté contre la force barbare et destructive.

Voici le texte de cet important manifeste :

El Casal Catalanista del Districte V als catalans de la Catalunya oriental.

HONORABLES SENYORS,

El Consell Directiu d'aquesta associació, adherida a la Unió Catalanista, recullint ciò que és unànim en el pensar i sentir dels socis de la mateixa; en sa darrera junta de govern prengué l'acord de dirigir-vos el present comunicat-manifest, per a fer avinent a Vos i a tots els catalans d'aqueixa terra, que si certs elements de la Catalunya occidental han fet manifestacions d'afepte per la causa de l'imperialisme teutò, no per això heu d'entendre que Catalunya, poblada de germans de vostra niçaga mateixa, contra sa natura, és totalment decantada de part dels invasors. La conciència catalana, genuinament catalana, sense una gota d'influenciaments pervinguts en tres segles de dominació espanyola, no sent, no pot sentir cap afepte per la esperitualitat d'aquell poble que, unànim i equivocat, es llença, amb la col.laboració de tots els elements de la seva vida nacional, a la guerra i a la violació confessada del dret de gents. La conciència catalana, verament catalana, neta dels atavismes ancestrals de l'estat social reculat, no sent ni pot sentir cap simpatia per la causa de la força com a suprema llei. Precisament fou la força, l'acció brutal de la força, la causa — la revisió de la qual demanem al món — que fallà, arbitraria, la pèrdua de la personalitat nacional de Catalunya.

Nosaltres, els catalanistes de la Unió Catalanista, davant l'actual trastolc europeu, tots els nostres afeetes, totes les nostres simpaties són per la causa dels aliats, que és, al nostre entendre, la causa més humana, puix ademés de defensar la justícia i els drets socials de la Humanitat, entranya la defensa i la lliberació de nacionalitats esclavitzades. Nosaltres som al costat de la causa dels aliats per vincles de llatinitat i àdhuc de catalanitat. I, hi som d'una manera fortament decidida, des de la celebració de la memorable assamblea socialista de Londres.

Volem el triomf de la renacionalització, ciò és : el que totes les Patries naturals i definides, o definibles, puguin disposar, sense limitacions, del seu propi destí. Creciem necessari per a la pau perdurable i el benestar humà, el desarmament universal. I furem i amb tot fervor desitgem sia consolidada la unitat esperitual -- ayui atropellada per ciò de nostra conciència nacional més incaracteritzat -- dels catalans de cá i enllà dels Pirineus ; la sagrada unitat esperitual dels germans de raça i llenguage, dels catalans que consagreu anònimament la vostra sang en el front francès per a retornar a sa natura ciò estrafet pels imperialismes de la força, amb els catalans que consagrem nostres energies, nostres valers i nostres joventuts, en l'anònim lluitar pel retorn de la conciència catalana, essencialment catalana, sense empeits desfigurats de cap mena.

Això és el que els aquí signats, qui formem el Consell Directiu d'aquesta

entitat, ens creiem amb el deure de fer-vos sabedors a tots vosaltres, fills de la Catalunya oriental, per tal que n'hagieu coneixença i certesa, i tant-de-bó n'haguessiu adhuc, una tal satisfacció i un pregón conort, que us fessin alades les hores de vostra tribulació.

Visqueu molts anys per la Patria.

Lliurat a Barcelona 9 de març de 1915.

P. Puig-Pey, president; Martí Carriò, vis-president; F. Pineda i Verdaguér, secretari; Josep Canela, vis-secretari; Antón Carbonell, tresorer, i J. Socarrats, Josep Gascón, Pere Oliver i J. Just Camp, vocals.

Organismes que inclouen el seu adheriment

Casal catalanista del Poble Nou, Casal Nacionalista del Districte VI, Joventut del Casal Catalanista del Districte VI, Agrupació Feminil Catalanista, Casal Catalanista del districte III, Renaixement, Casal Catalanista del Districte II, Grop Feminil del Districte II, Casal Nacionalista de Sans, Casal Nacionalista Martinenc, Joventut « Els Néts dels Almogàvers », Joventut « Desperta Ferro », Casal Nacionalista Sagrerenc, Casal Catalanista del Districte IV, Joventut Catalanista del Districte IV, Joventut Nacionalista de Catalunya, Associació Catalanista de Gracia i president i secretari general la Junta Permanent de la Unió Catalanista.

Nous recevons également communication d'une adresse de sympathies présentée à l'éminent philologue M. Morel-Fatio, par un important groupe d'intellectuels catalans, parmi lesquels nous remarquons : le dramaturge Ignasi Iglesias, l'écrivain J. Massó-Torrents, l'artiste et poète Apelles Mestres, le poète E. Guanyabens, le bibliophile Moliné y Brazés, Miquel y Planes, Jh M. Roca, Rossend Serra y Pagès, du Centre Excursioniste de Catalogne.

Ce second manifeste, nettement francophile, est empreint de la même admiration pour notre cause.

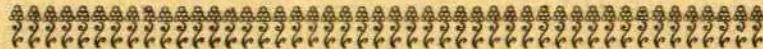
Que deviennent les pauvres germanophiles sous cette avalanche?

Nos remerciements les plus sincères vont à tous ceux qui ont su reconnaître, dans le bouleversement actuel du monde, de quel côté du front de bataille étaient la civilisation et l'équité.

Aux intellectuels catalans, aux groupes de l'Union Catalaniste, nous exprimons notre vive reconnaissance.

Charles GRANDO.

Tristesa

Cáu la pena sul meu cor
Com la néu sus de la branca !
La branca n'es tota blanca,
Mon cor negre de dolor.
Cáu ! Cáu ! Cáu !

Máu ! (1) La branca va blincant
Que la néu se l'enrossegua.
Ab la pena que 'l rosequa,
Va mon cor tot s'aixafant.
Máu ! Máu ! Máu !

Páu florida portará
Al brancam la primavera.
Debades mon cor l'espera :
Per ell sempre ivern será !
Páu ! Páu ! Páu !

Bláu se tornará lo cel
Per fer festa à l'aureneta.
La llum per jamay m'ha treta
D'amples trenyines un vel.
Bláu ! Bláu ! Bláu !

L'áu que se calla al gelíu
Cantará per l'amorosa.
Per mi cap cansó ditxosa...
M'anima esta sola al niu
L'áu ! L'áu ! L'áu !

(1) Contracció de *Miráu*.

Náu lo mariner s'en du
A les illes encatades.
Quina náu ab ses velades
T'hi portará an à tu ?
Náu ! Náu ! Náu !

Dáume l'ànim, Senyor meu,
D'atreverassar la tempesta
Per tot lo camí que resta,
Fins al port de vostre Séu
Dáu ! Dáu ! Dáu !

Cáu la pena sul meu cor
Com la néu sus de la branca.
La branca n'es tota blanca,
Mon cor negre de dolor!
Cáu ! Cáu ! Cáu !

L'ERMITA DE CABRENÇ.

Mes de mars de 1911.

**Carta oberta al Senyor XENIUS
de la « Veu de Catalunya »**

Perpinyà, el 20 de març de 1915.

Distingit Senyor,

He llegit vostre « Glosari » del 5 de març, el que repeteix
aqueix pensament d'En Kant :

« En una guerra, no deuen esser permesos els procediments
« que farien impossible una confiança reciproca quan vingui a trac-
« tar-se de la pau. Cal que adhuc, en temps de guerra, subsisteixi
« una manera de confiança en els principis de l'enemic, altrament
« mai se podria concloure la pau, i les hostilitats degenerarien en
« una lluita a ultrança. »

El judici del filosop alemany pot-ser és lo d'un sabi, mes ai, no es permesa, a l' hora que és, la realització d'aquestes paraules.

I perquè? Que no ho sabeu que de confiança no se'n pot tenir que amb la gent honorable i de bona fe? Alemanya ha perdut i la nostra i la del món, no fora per esser l'autor d'aquesta guerra i ademés els seus crims sense motiu, mes encara i sobretot pel martre de la nació belga, taca negra que 'ls anys no esborrarà, portant-la al front com etern dol i vergonya de la civilització.

Ai, no parleu de confiança amb Alemanya.

Ne teniu, vos, senyor Xenius, amb los que van desnegant firmes, entren a casa vostra per vos punyalar, allargar l'arpa i posar foc després? Aixó mai ho creure.

Heu votat un Manifest, demanant el salvament de la Unió moral de Europa. Per unió o unitat moral, jo no entinc mes que pau. Qui la desitjava mes que nosaltres la pau? I qui la desitja encara mes? Prò, és que sempre hem de ser la joguina d'una ambició boja i malvada? Aqueixa ambició, ja la coneixiu. Prou n'hi ha d'una vegada, senyor Xenius, i ara nos cal una pau durable. Es per la tenir que lluitem. La guerra que Alemanya ha aixecada, anem la perseguint en nom de la pau.

Llegiu lo que acaba d'escriure un català, un germà nostre, de la trinxera estant:

« Si tornarem aviat, me demanes?

« Com jo 't voldria respondre: demà. Acabat seria 'l drame horrorós que estreny la humanitat; i quina multitud de vides estalviades. I quina era novella que s'obriria. Mes aqueixa paraula, no és hora de la dir. Lluitem no fora per fer viure la França, mes també per destruir, i per sempre, fins a l'embrió, l'egoisme i l'ambició dels pobles a qui devem les horrors actuals. « Si altres barbres podien tornar a desancadenar un tal d'albaix, és que l'obra d'avui no l'hauríem ben acabada. I per aixó, tri-garem encare a tornar. »

(Carta de l'Alfons A., de Perpinyà, soldat al 9° d'artilleria).

Qué demana, senyor Xenius, lo que escriu això? I qué demanem tots, sino deslliurar el món del drac que l'amenaçava i que una Pau eterna s'ensenguiga?

No és aqueix el vostre ideal?

El tinc per molt agrait.

CARLES DE LA REAL.

Marxa Rossellonesa

(Cant de Guerra)

Lletre i Musica d'En Carles Grandó

M⁴ de marche

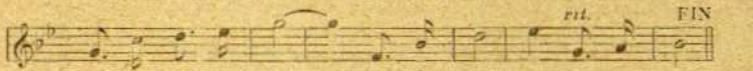
En-de-vant, braus ca ta-lans! Es la pa-tria que vos

crida! Que ca-da ú - prin-gui'l fu-sill - l mos-tri

de quin pare es fill! - Dins lo torb, ambra-ta-plans, Sa veu

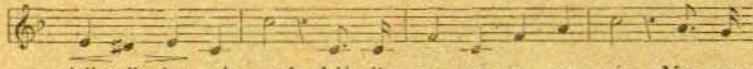
s'al-ça, l'heu o-ida! - En-de-vant! braus ca-ta-lans!

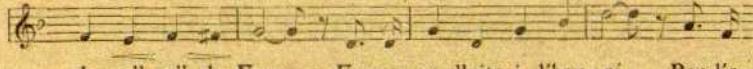
De l'A-le-many te-me-tut, Vo-lem des-lliu-rar la

terra; Mo-ri'l trai-dor! S'hi ha guer-ra, Es ré

qu'ell qu'ho ha vol-gut! L'a-li-ga ne-gra eau-rá, Ven-çu-

-da pel gall de França; Eu-ro-pa lluita i l'hau-rá, Per l'e-

f energico

-ter-na des-liu-ran-ça! Hor - ro-ros drac, que tot ho dalla, La me-
-tra-lla Per l'es-pai bruny! La for-ca 'l puny, Sa - ta-nás balla, La mort
poco rit. s'a-fanya il' cel re-truny! A veu-re 'l qu'han fet lo
cor se tren-ca! Ver - go - nya del mon! I
qui - na gen són? - Han vi - at de roig la mar blavencia!
Ai, mi - reu! Mar, sang, neu! França en-tira es un Dra-peu!

a § DC

Endevant, braus catalans !
Es la Patria que vos crida !
Que cada ú pringui 'l fusill
I mostri de quin pare és fill !
Dins lo torb, amb ra-ta-plans,
Sa veu s'alça... L'heu oïda ?
Endevant !
Braus catalans !

De l'Alemany temerut
Volem deslliurar la terra ;
Mori 'l traïdor. S'hi ha guerra,
Es ré qu'ell qu'ho ha volgut.

L'áliga negra caurá,
Vençuda pel gall de França ;
Europa lluita, — i l'haurá —
Per l'eterna deslliurança !

Horrorós drac, que tot ho dalla
La metralla
Per l'espaï bruny !
La forca 'l puny,
Satanás balla ;
La Mort s'afanya i 'l cel retruny !

A veure 'l qu'han fet lo cor se trenca.
Vergonya del món !
I quina gent son !
Han viat de roig la mar blavanca...
Ai, mireu !
Mar, sang, neu...
França entira és un Drapeu !

.....

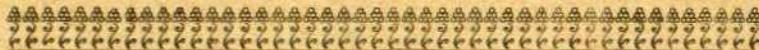
Endevant, braus catalans !
Es la Patria que vos crida !
Que cada ú pringui 'l fusill
I mostri de quin pare és fill !
Dins lo torb, amb ra-ta-plans,
Sa veu s'alça... L'heu oida ?
Endevant !
Braus catalans !

Charles GRANDO.

Hivern de 1914-15.

N. B. — *Pringui, fusill, entira*, forme roussillonnaise, pour *prengui, fusell, entera*.

L'abraçada

Sembla que una mala cosa hagi estès un vel de dol i de tristesa sus d'aquell endret delitós del Rosselló que s'agarrapa amorosament a les faldes de l'Albera com una morena pageseta al coll del seu jove.

Els carrers, els porxos foscos, que de costum retrunyen dels crits alègres i de les rialles de la mainada, son deserts, callats, sense una ànima, sense un piu.

De quan en quan, el vent fa ganyolar amb veu planyidora un troc de ferro que serveix de senyal al « Café de la Pau », mentres qu'algunes gallines espelofides i apretades esgarrapen desesperadament la terra, donant an aqueix quadre una nota de melancòlic deixament.

En la placeta qu'ha vist tantes balles, tantos festeigs, tantes festes majors, perquè es el lloc ont se celebren totes les manifestacions de la vida popular, el remolí axeca una broma de pols, de papers i de fulles seques ; i tot això, en un ball enfernat, puja, puja, i cau després, com cavalquen i cauen en aqueix moment nostres pensades vagoses.

Es el vent d'Espanya que bufa, ho capgirant tot ; el vent enfadós que segueix l'antiga carretera del Perthus ont passaren, amb gran remor d'armes, les innombrables colles d'Annibal, segun ho han escrit alguns lliterats de nostra terra.

« Malaït siga aqueix vent del dimoni, que nos dú la maloria, i mil altres dolentes coses ! Sembla que la natura ella mateixa, amb mal genit, se diverteix dels nostres mals, de les nostres penes ; com si ja no n'hi hobia prou en aqueix món d'amargor, de llàgrimes, d'alegrías tant escases com les dobles de quatre.

Sí, ja pots bufar malvat, tu que venes d'aquella terra veïna, florida com un celestial jardi, contrada solejada, de flors vermelles, d'oli daurat, de vi de penya ! »

Així s'enzaonen quatre pobres vells que dobla el pès de vuitanta anyades, arrufits com penjoys, i ajaguts al sol derrer de una paret del cementeri, al reparo d'una rúia de xiprers negres i somissons com ells.

Aquí sí que fa bó viure ; aquí sí que fa bó passar la diada, mirant fugir les hores al rellotge de sol ont Mossen Saqué, el

senyor rector, que es home sabi, va fer escriure aquell vers llatí :

« *omnia vulnerant, ultima necat* »

Ja vendrà l'última hora que nos arrocegarà per sempre cap aqueix mateix cementeri, cap aqueixa colomina de descans que mai cap punta d'arrella no ha tocat.

D'això parlen els ancians. I de què parlarien ells, sinó de la mort o de la guerra que es esterrissanta actualitat ?

Aqueixa guerra espantosa que capgira l'harmonia universal, l'orden natural de les coses ; la guerra que infanta visions horribles de desolació, masies espatllades, dones i vells que fugen arramassant de corri cuita les quatre xarandaques de casa ; crits de la mainada espervarada, criatures que gemenguen arrapant-se a lés fandilles, i llames gegantes que pugen ; vigues que craquegen, turbelli de vespilles en la nit espessa ! O, el plany esterrissnt dels morents lluny de la terra estimada ; ultima mirada de desespero a la vida, aqueixa vida jove de vint anys que poc a poc s'esbalaeix amb la sanc de les ferides ;... últim i pietadós pensament a la mare carinyosa !

De tot això poden parlar els vells ; mes d'un se recorda de Setenta, anyada inolvidable ; hivern cruel, miseries, plors i cases endolades.

Una que es desgraciada, es la Guida del Barri ; ella sí que ne ten poca de sort ? Feia dos mesos que venia d'enterrar l'home, en Ramon, Deu lo perdó, i vetaquí qu'ara no ten cap nova del seu minyó, valent com son pare, bonic com un angel i vergonyós com una doneta.

Pobre Sebastià ! jo que el vaig veure a neixer, diu en Pau el cisteller, deu ser mort, i ben mort, perqué diuen que un del Voló el va veure a caure. Quina desgracia ! No's pot dir les pregaries i prometencies qu'ha fet la Guida que sempre ten esperança perquè fins avui no hi há hagut nova clara. Ara ven d'entrar a l'iglesia.

Endolada i de genolls prega la Guida en la capelleta blanca que dins el riu s'entmiralla fent una rialla al cel blau. Per la porta esbatanada entren esfluvis tebis que fan birbillejar la llama dels ciris blancs com esteles en la nit fosca.

A dintre es el sòssec religios, la calma, la quietut mística. Els vidres de color dels finestróns ogivals tamisen la claror que penetra com un arquet de Sant Martí en aqueix lloc divi, en aqueixa casa santa, verdader reliquiari de les santes coses.

I la pregaria que surt del cor de la peregrina monta a sus llavis

ardenta, desesperada ; l'encomana a l'altre mare ; la mare que se mira les nafrés del divinal crucificat ; la dona puríssima que esten sos braços pietadosos amb gesto de natural protecció ; la Verge Maria dels desemparats que ten ella també el cor llagat, a travésat de doloroses punyalades.

« Reina Santíssima, a tos peus veus una chrestiana, dona-li **«** amparo i consol, mitiga sus grans dolors, abriga ses penes amb **«** ton manto sagrat ; tú que de gracia ets tota plena, concebuda sens **«** pecat, sigas insignia protectora, advocata santa, de l'humil peca-**«** dora que resa, Senyora de les sept dolors. Torna, torna el fill a **«** sa mare, a la pobre dona que mai no se deixara de fer-te mercés. »

Amb gran fervor, com una invocació, com la tornada d'un sant goig ha dit la Guida aqueixes últimes paraules ; i, mes quieta, mes descansada, ella s'axeça, se senya, i poc a poc pren el camí de casa, mentre que les veïnes sentades su's pedriços que la veuen a passar, diuen amb compassió : pobre Guida, pobre dona !

.....

Encare que siguem al mes de febrer i que la bispa sigua fresca, avui fa una diada d'àngels, un dia primaverenc. El sol que daura les penyes veïnes fa relluir com un mirall la blancor del Canigó que se destaca neulós en la tela làpis-lázuli del cel. Les fulles mortes dels aibres semblen d'or vell, i la ribera, igual cinta de bruniida plata serpeja una estona per la plana i va a mesclar ses aigues clares a les del mar immens, allà, ont se confonden els nubols amb les ones. Les cugullades arranquen el vol de les vinyes, com fletxes, fent el llur tiroli d'alegria.

Sul camí que mena de la rectoria a la placeta, un minyó apulit camina. Com li batega el cor ; com en son ànima troba un dolcissim ressò aquell repic de campanes qu'ell coneix bé. Com tot als seus entorns canta l'alegria, el moviment de la vida pagesa, la singular poesia dels camps, de la serra. Es sempre el mateix l'endret de cases blanques i de rojos teulats ; parets grises de vellura, parals nudosos, ombradiços ; la font antiga cuberta de molsa, aigues fresques que murmullen ; i la pila ont s'aburen les besties després del travall ; brugit de ferrades d'aram que s'emplen ; só d'esquellots dels ramats que tornen de pasturar.

Fressa eternal del riu que sobresalta sus les pedres, fressa del vent en els pulls de fulles platajades i tremoloses ; ciuredes balsamades, flors de tota manera, clavellines que pengen dels replàs, finestres esbatanades com ulls negres que somien, finestres mitgobertes, capses de blat d'índia secant-se igual espiguetes d'or.

Oh ! que es saborosa l'olor de la terra naduia que torna a respi-

rar en Sebastià després de vuit mesos llargs de sufriment, d'anyoré mortal ! Amors de juventut que va deixar i que trova senseres, emoció santa que fa descuidar les penes, les males hores, que cura en un cluc d'ulls les ferides les mes profundes, seca les nafres i fa reneixer a la vida.

L'exam de la mainada el volta corrint, saltant, cridant ; s'el miren amb pueril curiositat. Quina cosa estranya de veure un ser que tems feia que pensaven que era difunt, i que torna !

Tot el poble, o poc s'en falta, es aquí ; sembla que no pot ser ! Ai, pobre nin, pobre Sebastià ! Com es flac i esgrogait ; com en sa trista cara se lleigeixen el patir, les privacions de tota manera ; encara deu tenir fret que s'abriga amb una manta blava, una manta militar que li cau fins als peus.

.....
Guida !... Guida !... baixeu !... baixeu !... que torna el fill de la guerra !

La pobre dona ho óu, i li sembla que somia ; aixó no pot ser una broma. El ventijol li dú aqueixes paraules que l'embriaguen i que son per ella com un raig de sol després del temporal. Com si tengués encara vint anys, amb quin delit s'axeca de la cadira baixa, ont s'estaba sentada, fent caure la mitja i la pilota de llana que rodola fins a la llar.

De pressa surt, ja es al replà, en tres salts baixa l'escala : Fill meu !... Fill meu !... criatura del meu cor i com una boja l'abraça, l'apreta sul seu sé ; llagrimes d'alegría, de plaher infinit, dels seus ulls entelats regalen ; li fa un dolcissim collar amb sus braços, la pobre vella, tirant-li enrera la gorra per millor se'l mirar.

Mes ell immovil s'està, fixant la mirada a terra ; no s'entraona, com si aqueixa emoció l'hagués tornat mut. Alsant poc a poc ses parpelles negades de plors se mira amb desespero la mara qu'ara somriu. Si, es sempre la mateixa, mes sos cabells son mes blancs sota el mocador negre. Allavors, dels llavis esblancaits d'en Sebastià surt un plany, una queixa desesperada.

Ai !... mare mia... mare estimada !... no puc... no puc vos tornar l'abraçada ! I mentres que la Guida espantada el deixa anar i se tira enrera, aquella manta blava, aquella manta militar cau de repent a terra.

Tots los que volten aqueix parell tragic, que se miren aqueix quadro de dolor, son presos de una indefinible fretat al veure les manegues vuides del vestit d'en Sebastià que tristement penjolen,.... penjolen.

P. FRANCÍS.

Christofol Colon y 'ls Catalans⁽¹⁾

En lo monument de Colon, à Barcelona, hi ha demés de las estatues del pedestal, la de Fra Bernat Buil; representa un Pare dominicà que acull un selvatje, agenollat à la seu vora. Qui era aqueix P. Buil?

Se llegeix en *La Ilustració Catalana* (de Barcelona) del 15 d'octubre de 1892 :

« Preparada amb prestesa la segona expedició de Colon, sortí de la bahia de Cadix lo 25 de setembre de 1493... Formaven part d'aquesta expedició dos alts personatges catalans : Fra Bernat Buil, de l'ordre de Sant-Benet, monjo de Montserrat, y 'l cavaller Pere de Margarit, que anaba ab lo mando d'unes de les carabeles.

« Fra Bernat Buil hi representava à la Iglesia, que anava à predicar à n'aquells pobles desconeguts « la Santa Fé católica, com volian sas Altesas los reys », ja que era nomenat Vicari del Pape, segons butlla rebuda de Roma...

« Diu l'historiador en Gallardo, que Buil era fill de Tarragona hont nasqué sobre 'l 1445. Professà à Monserrat y se retirà després à fer vida eremítica à l'ermita de la Trinitat... »

Se torna à parlar del P. Boyl, en unes *Notes sur l'abbaye de Saint-Michel-de-Cuxá*, del bibliotecari de Perpinyá, En Pere Vidal :

« En pocas planas dona curiosas noticias d'aquell important monestir, especialmente d'algún de sos abats, entre'ls que figura lo celebre Bernat Boyl, l'evangelisador de l'America en lo segon viatje de Colom... »

Y se veu, en las *Biographies Roussillonnaises* de Mossen Capeille :

« Bernard Boyl recueillit en 1499 la succession de Cesar Borgia à la tête de l'abbaye de Saint-Michel-de-Cuxá ; il était déjà sacristain majeur de ce monastère... »

Seria donchs à la seu tornada d'America que 'l P. Boyl s'en hagués vingut a Sant Miquel-de-Cuxá ?

EN CERQUIS.

(1) Un de nos amis, bibliophile à ses heures, a bien voulu nous communiquer une série de notes qu'il a recueillies sur des auteurs et des sujets roussillonnais.